

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/dekomunizacja/zmiany-nazw-ulic/nazwy-ulic/nazwy-do-zmiany/38755,ul-Marchlewskiego-Juliana.html>
24.03.2026, 09:22

ul. Marchlewskiego Juliana

*W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa powyższa **powinna zostać zmieniona** jako wypełniająca normę art. 1 Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).*

Julian Marchlewski ps. „Karski”, „Kujawski” (1866–1925) – działacz rewolucyjny i bolszewicki, przedstawiciel państwa bolszewickiego w pertraktacjach z Polską w czasie wojny 1920 roku. Przewodniczący Tymczasowego Komitetu Rewolucyjnego Polski, który miał się przekształcić we władzę polskiej republiki sowieckiej po planowanym podboju Rzeczypospolitej przez bolszewików w 1920 roku.

Urodził się we Włocławku. W Warszawie pracował jako farbiarz. W 1888 r. zakładał „II Proletariat”. W 1889 r. współtworzył Związek Robotników Polskich, a potem Socjaldemokrację Królestwa Polskiego (SDKP), później przekształconą w Socjaldemokrację Królestwa Polskiego i Litwy (SDKPiL). W 1900 r. nawiązał współpracę z W. Leninem. Opowiadał się za ścisłą współpracą z jego ugrupowaniem politycznym, czyli Socjaldemokratyczną Partią Robotniczej Rosji, której autonomiczna sekcja stała się SDKPiL. Wspierał działania frakcji bolszewików w SDPRR. Reprezentował SDKPiL na V Zjeździe SDPRR w Londynie w 1907 r. Został wybrany zastępcą członka Komitetu Centralnego SDPRR. Po 1914 roku w Berlinie wraz z R. Luksemburg przewodził skrajnie lewicowym grupom w Socjaldemokratycznej Partii Niemiec (SPD). Współtworzył niemiecki Związek Spartakusa. W l. 1916–1918 był więziony, został uwolniony w ramach wymiany więźniów politycznych między Niemcami a nowo powstałą sowiecką Rosją. Zamieszkał z rodziną na Kremlu. Działał w najwyższych organach partii bolszewickiej. Jesienią 1918 r. był m.in. kandydatem na sowieckiego ambasadora w Wiedniu. Po śmierci Luksemburg i Liebknechta w Berlinie, Lenin wysłał go do Niemiec w celu wzmocnienia władz Komunistycznej Partii Niemiec (KPD).

W 1919 r. był współtwórcą Międzynarodówki Komunistycznej (Kominternu). W czasie najazdu bolszewickiego na Polskę reprezentował państwo sowieckie. Prowadził ze strony bolszewickiej pertraktacje pokojowe z Polską w Mikaszewiczach. W 1920 został wyznaczony przez Lenina na funkcję Przewodniczącego Tymczasowego Komitetu Rewolucyjnego Polski, powołanego w Białymstoku – czyli sowieckich władz przygotowanych przez bolszewików do objęcia władzy w polskiej republice sowieckiej, którą zamierzano proklamować po spodziewanym zdobyciu Warszawy.

Po klęsce w bolszewików w bitwie warszawskiej w 1920 roku był przez nich ewakuowany na wschód. W 1922 r. został rektorem Komunistycznego Uniwersytetu Mniejszości

Narodowościowych Zachodu w Moskwie, kształcącego europejskie kadry komunistyczne. Współtworzył Międzynarodową Organizację Pomocy Rewolucjonistom – strukturę będącą dodatkowym narzędziem oddziaływania bolszewików na społeczeństwa innych krajów (MOPR). Od 1923 r. Marchlewski był przewodniczącym MOPR. W l. 1921–1922 r. przewodniczył sowieckiej delegacji w rozmowach z Finlandią i pertraktacjach z Japonią w Mandżurii. W 1923 r. został członkiem Sądu Najwyższego bolszewickiej Rosji. Zmarł 22 marca 1925 r.

(mkkkr)